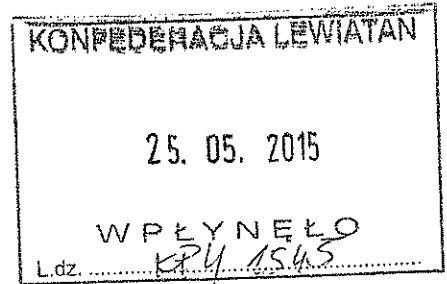

KANCELARIA PREZYDENTA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Irena Wóycicka
Sekretarz Stanu
SIW.045.11(4).2015

Warszawa, 22 maja 2015 roku

P. G. BARLEWICZ

Pani Henryka Bochniarz
Prezydent Konfederacji Lewiatan

Szanowne Pani Prezydent,

Przekazuję projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw. Projekt ten stanowi propozycję rozwiązań dotyczących uregulowania zasad przechodzenia na emeryturę przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Skierowany on jest do osób, które znaczną część swojego życia przepracowały przed 1990r., wykonując najczęściej pracę fizyczną.

Projekt uwzględnia propozycje organizacji związkowych reprezentowanych w Komisji Trójstronnej ds. Społeczno-Gospodarczych, takich jak umożliwienie przejścia na emeryturę osobom mającym 40 letni okres składkowy przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, oraz uzależnienie prawa do przejścia wcześniej na emeryturę od osiągnięcia takiej wysokości kapitału składkowego, który zabezpiecza wysokość świadczenia emerytalnego wyższego od najniższej emerytury.

Kierując projekt ustawy do konsultacji społecznych chcę podkreślić, że ze względu na duże zainteresowanie opinii publicznej tą problematyką Kancelaria Prezydenta zamierza przeprowadzić szeroką debatę. Debatą dotyczyć będzie przedstawionego projektu a także innych alternatywnych rozwiązań dotyczących możliwości przechodzenia na emeryturę przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego dla osób o długim stażu pracy. W dyskusji ważne jest uwzględnienie konieczności zachowania stabilności finansów publicznych, zapewnienia odpowiedniej wysokości emerytur a także zmian demograficznych.

Równocześnie zwracam się z prośbą nie tylko o odniesienie się do proponowanych w projekcie ustawy rozwiązań, ale również o zaproponowanie kierunkowo innych rozwiązań, przy uwzględnieniu wymienionych warunków.

*Z poważaniem
Irena Wóycicka*

Ustawa
z dnia 2015 r.
o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych
oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1.

W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 24:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w ust. 1a i 1b, z zastrzeżeniem ust. 1c-1f i art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184.”,

b) po ust. 1b dodaje się ust. 1c-1f w brzmieniu:

„1c. Ubezpieczonym przysługuje emerytura, bez względu na wiek, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) mają okres składkowy wynoszący co najmniej 40 lat;
- 2) rozpoczęli opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przed ukończeniem 20 roku życia;
- 3) zgromadzili na koncie ubezpieczonego, o którym mowa w art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, lub rachunku w otwartym funduszu emerytalnym środki w wysokości stanowiącej co najmniej iloczyn 130% najniższej emerytury, o której mowa w art. 85 ust. 2, obowiązującej w dniu złożenia wniosku o emeryturę, oraz średniego dalszego trwania życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego;
- 4) rozwiązali stosunek pracy albo zakończyli działalność gospodarczą.

Przepisu art. 24a nie stosuje się.

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, ustawę z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych i ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r. poz. 1717 i 1734 oraz z 2014 r. poz. 496, 567 i 1682.

1d. Prawo do emerytury, o której mowa w ust. 1c, ulega zawieszeniu w przypadku uzyskiwania przez emeryta przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w art. 104 ust. 2, z tytułu służby, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6, oraz z tytułu prowadzenia działalności rolniczej. Przepis art. 104 ust. 2-6 stosuje się odpowiednio.

1e. Przepis ust. 1c stosuje się do ubezpieczonego, który do dnia 31 grudnia 2020 r. spełnił warunki, o których mowa w ust. 1c.

1f. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb ustalania wysokości środków, o których mowa w ust. 1c pkt 3, biorąc pod uwagę potrzebę zapewnienia prawidłowej realizacji uprawnień ubezpieczonych.”.

Art. 2.

W ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2013 r. poz. 1403, z późn. zm.³⁾):

1) w art. 19 po ust. 2a dodaje się ust. 2b-2e w brzmieniu:

„2b. Emerytura rolnicza przysługuje, bez względu na wiek, ubezpieczonemu rolnikowi, który:

- 1) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 40 lat;
- 2) zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

2c. Do okresu, o którym mowa w ust. 2b pkt 1, wlicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r., nie więcej jednak niż:
 - a) 7 lat – w przypadku ubezpieczonych rolników, którzy warunki do przyznania emerytury spełnią do dnia 31 grudnia 2018 r.,
 - b) 6 lat – w przypadku ubezpieczonych rolników, którzy warunki do przyznania emerytury spełnią do dnia 31 grudnia 2019 r.,
 - c) 5 lata – w przypadku ubezpieczonych rolników, którzy warunki do przyznania emerytury spełnią do dnia 31 grudnia 2020 r.

2d. Prawo do emerytury, o której mowa w ust. 2b, ulega zawieszeniu w przypadku uzyskiwania przez emeryta przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w art. 104 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z tytułu służby, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, oraz z tytułu prowadzenia działalności rolniczej.

2e. Przepis ust. 2b stosuje się do rolnika, który do dnia 31 grudnia 2020 r. spełnił warunki, o których mowa w ust. 2b.”;

2) w art. 26 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r. poz. 1623 i 1650 oraz z 2014 r. poz. 1682 i 1831.

„4. Jeżeli rolnik nabywa prawo do emerytury rolniczej, o której mowa w art. 19 ust. 2b, określoną w myśl ust. 1 część uzupełniającą zmniejsza się o 5% emerytury podstawowej za każdy pełny rok dzielący uprawnionego od wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 19 ust. 1a i 1b. Tak ustaloną część uzupełniającą zwiększa się do pełnej wysokości z dniem osiągnięcia przez uprawnionego wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 19 ust. 1a i 1b.”.

Art. 3.

W ustawie z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 989, 1289 i 1717):

1) w art. 100d ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W przypadku złożenia przez członka otwartego funduszu wniosku o przyznanie emerytury, o której mowa w art. 24 ust. 1c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, lub emerytury częściowej, o której mowa w art. 26b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, po ustaleniu, że ubezpieczony spełnia warunki do przyznania tej emerytury, Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamia otwarty fundusz o złożeniu wniosku i o obowiązku przekazania całości środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu na fundusz emerytalny FUS.”;

2) po art. 110 dodaje się art. 110a w brzmieniu:

„Art. 110a. Dla celów ustalenia prawa do emerytury, o której mowa w art. 24 ust. 1c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, otwarty fundusz, na wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przekazuje informacje o wysokości środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu według stanu na dzień złożenia wniosku o emeryturę.”;

3) w art. 111a w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadomi o ustaleniu członkowi otwartego funduszu prawa do emerytury na podstawie art. 24 ust. 1c, art. 46-50a, art. 50e lub art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz o obliczeniu wysokości emerytury na podstawie art. 183 tej ustawy.”.

Art. 4.

W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121):

1) w art. 22a ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W przypadku złożenia przez członka otwartego funduszu emerytalnego wniosku o przyznanie emerytury, o której mowa w art. 24 ust. 1c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, lub emerytury częściowej, o której mowa w art. 26b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, po ustaleniu, że ubezpieczony spełnia warunki do przyznania tej emerytury, Zakład zawiadamia otwarty fundusz emerytalny o złożeniu wniosku

i o obowiązku przekazania całości środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na fundusz emerytalny FUS.”;

2) po art. 22a dodaje się art. 22b w brzmieniu:

„Art. 22b. Dla celów ustalenia prawa do emerytury, o której mowa w art. 24 ust. 1c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, otwarty fundusz, na wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przekazuje informacje o wysokości środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu według stanu na dzień złożenia wniosku o emeryturę.”.

Art. 5.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2016 r., z wyjątkiem art. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2018 r.

UZASADNIENIE

Wprowadzona z dniem 1 stycznia 1999 r. reforma emerytalna, mająca na celu osiągnięcie długookresowej stabilności systemu emerytalno-rentowego, zmieniła m.in. zasady obliczania emerytur. Skutkiem tej zmiany było stopniowe obniżenie wysokości świadczeń w proporcji do uzyskiwanych dochodów. Obietnice poprzedniego systemu emerytalnego były nie do zrealizowania w sytuacji gwałtownego demograficznego starzenia się ludności Polski. Stopniowe wydłużanie okresu pracy zawodowej, a zatem okresu płacenia składek, stało się jedynym sposobem na uzyskanie wyższej emerytury.

Ustawa z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 637) wprowadziła, począwszy od dnia 1 stycznia 2013 r., stopniowe podwyższanie wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn do jednakowego poziomu 67 lat. Głównym celem tych zmian było zapewnienie uzyskania wyższej emerytury w przyszłości. Nie można odstąpić od stopniowego podnoszenia wieku emerytalnego. Trzeba mieć świadomość, że w przyszłości, przy niższej proporcji między emeryturami a zarobkami przed emeryturą, powszechna emerytura w wieku 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn byłaby luksusem dostępnym tylko dla zamożnych.

Podnoszenie wieku emerytalnego jest jednak bez wątpienia trudne do zaakceptowania dla osób, które mają już za sobą długi staż pracy w trudnych warunkach. Z tego względu od początku 2015 r. Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej poszukiwała rozwiązań, które umożliwiłyby przechodzenie na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego osobom, które ze względu na długi staż pracy oraz trudne warunki jej wykonywania nie są w stanie pracować do osiągnięcia ustawowego wieku emerytalnego.

Wiadomo, że stan zdrowia, a więc i oczekiwana długość życia, jest zróżnicowana w zależności od poziomu i warunków życia i pracy, przy czym jest niższa wśród osób o niższym wykształceniu lub takich, które pracowały w złych – z punktu widzenia wpływu na zdrowie fizyczne lub psychiczne – warunkach pracy. Jak pokazują dane EUROSTAT-u, w Polsce oczekiwana długość życia po osiągnięciu wieku 50 lat jest o prawie pięć lata krótsza dla osób z wykształceniem podstawowym niż dla osób z wykształceniem wyższym.

Wg danych dotyczących nie tylko umieralności ale i zachorowalności, przeciętny mężczyzna w wieku 50 lat ma obecnie przeciętnie przed sobą 15 i pół roku życia w zdrowiu i pełnej sprawności (dla porównania: we Francji prawie 19 lat, ale w Niemczech tylko 14 i pół roku), przeciętna kobieta – ponad 17 lat (we Francji 20 lat, a w Niemczech 15 lat).

Choć wraz z poprawą stanu zdrowia, w przyszłości także powyższe wskaźniki będą ulegać poprawie, uzasadnione wydaje się wprowadzenie do systemu emerytalnego – jako rozwiązania czasowego – nowego rodzaju emerytury, zwanej dalej „emeryturą bez względu na wiek”, skierowanej do osób, które nie osiągnęły podwyższonego wieku emerytalnego, ale

legitymują się długim stażem ubezpieczeniowym. Do ww. świadczenia byłaby zatem uprawniona ta grupa ubezpieczonych, która znaczną część swojego życia przepracowała przed 1990 r., wykonując najczęściej prace wymagające znacznego wysiłku fizycznego.

Proponowane zmiany objęłyby zarówno powszechny system ubezpieczenia, jak system ubezpieczenia społecznego rolników.

Kierując się powyższymi założeniami przyjęto, że ubezpieczeni w powszechnym systemie emerytalnym mieliby prawo do emerytury bez względu na wiek w przypadku posiadania co najmniej 40-letniego okresu składkowego. Długość wymaganego okresu składkowego byłaby identyczna dla kobiet i dla mężczyzn. Jednocześnie z uwagi na fakt, iż świadczenie to byłoby skierowane do osób, które wcześniej rozpoczęły aktywność zawodową i z dużym prawdopodobieństwem pracowały fizycznie, a zatem ich oczekiwane trwanie życia w zdrowiu jest krótsze niż osób z wykształceniem wyższym, zdecydowano się na wprowadzenie wymogu rozpoczęcia opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przed ukończeniem 20 roku życia. Z kolei w celu ochrony budżetu państwa przed nadmiernymi wydatkami z tytułu wypłaty przedmiotowych emerytur oraz zapewnienia ich godziwej wysokości, przyjęto, że kolejnym kryterium uprawniającym do nabycia prawa do tego świadczenia jest zgromadzenie przez ubezpieczonego środków w wysokości stanowiącej co najmniej iloczyn 130% najniższej emerytury oraz średniego dalszego trwania życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego. Szczegółowy tryb ustalania wysokości ww. środków określi Rada Ministrów w drodze rozporządzenia. W celu weryfikacji spełnienia tego warunku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych występował będzie do otwartego funduszu emerytalnego, którego członkiem jest ubezpieczony, o przekazanie informacji o wysokości środków zgromadzonych na jego rachunku. Ostatnią z przesłanek, których spełnienie warunkuje nabycie prawa do emerytury, jest rozwiązanie stosunku pracy lub zakończenie działalności gospodarczej.

Emerytura bez względu na wiek jest rozwiązaniem skierowanym do osób, które – ze względu na rodzaj pracy i stan zdrowia – chcą już zakończyć swoją aktywność zawodową, dlatego też w projekcie ustawy założono, że świadczenie to byłoby zawieszane w sytuacji uzyskiwania przez emeryta przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z tytułu służby oraz z tytułu prowadzenia działalności rolniczej.

Proponowane rozwiązania weszłyby w życie z dniem 1 stycznia 2016 r., a warunki do uzyskania emerytury ubezpieczeni musieliбы spełnić do dnia 31 grudnia 2020 r.

Analogiczne rozwiązania zostałyby wprowadzone również w systemie ubezpieczenia społecznego rolników. Z uwagi jednak na fakt, że rolnikom, którzy do dnia 31 grudnia 2017 r. osiągną wiek 55 lat – kobieta i 60 lat – mężczyzna, posiadają okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu wynoszący co najmniej 30 lat oraz zaprzestaną prowadzenia działalności rolniczej, przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury rolniczej, przedmiotowa regulacja zaczęłaby obowiązywać z dniem 1 stycznia 2018 r.

Jednocześnie, mając na względzie specyfikę systemu rolniczego oraz okoliczność, iż ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników zaczęło obowiązywać od dnia 1 stycznia 1983 r., do wymaganego 40-letniego stażu ubezpieczeniowego zaliczane byłyby również okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r., nie więcej jednak niż:
 - a) 7 lat – w przypadku ubezpieczonych rolników, którzy warunki do przyznania emerytury spełnią do dnia 31 grudnia 2018 r.;
 - b) 6 lat – w przypadku ubezpieczonych rolników, którzy warunki do przyznania emerytury spełnią do dnia 31 grudnia 2019 r.;
 - c) 5 lata – w przypadku ubezpieczonych rolników, którzy warunki do przyznania emerytury spełnią do dnia 31 grudnia 2020 r.

Podobnie jak w systemie powszechnym, świadczenie ulegałoby zawieszeniu w przypadku uzyskiwania przez emeryta przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z tytułu służby oraz z tytułu prowadzenia działalności rolniczej, a warunki uprawniające do emerytury rolniczej uprawnieni powinni spełnić do dnia 31 grudnia 2020 r.

W projekcie ustawy zmienia się następujące ustawy:

- 1) ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- 2) ustawę z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników;
- 3) ustawę z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych;
- 4) ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Szacowane zwiększenie wydatków na emerytury oraz zmniejszenie wpływów z tytułu składek w wyniku wejścia w życie projektowanych zmian – w procencie PKB – przedstawia poniższa tabela.

Rok	Zwiększenie wydatków na emerytury	Zmniejszenie wpływów ze składek
	w procencie PKB	
2016	0,07%	0,02%
2017	0,12%	0,04%
2018	0,12%	0,04%
2019	0,11%	0,04%
2020	0,10%	0,05%
2021	0,08%	0,04%
2022	0,06%	0,03%
2023	0,03%	0,03%

2024	0,01%	0,02%
2025	-0,01%	0,02%
2026	-0,03%	0,01%
2027	-0,04%	0,01%
2028	-0,04%	0,01%
2029	-0,05%	0,00%
2030	-0,05%	0,00%

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Ustawa wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2016 r., z wyjątkiem art. 2, który wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2018 r.